

§ 124

Rakennusten ja yleisten alueiden jaoston lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Johanna Nuortevan ym. valtuustoaloitteesta koskien pedagogisesti perusteltua päiväkodin ja koulun kokoa

HEL 2023-008682 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään selvittävän henkilöstön näkemyksiä liittyen koulujen ja päiväkotien kokoon sekä hyviin ja arjessa toimiviin tiloihin. Lisäksi edellytetään selvittävän edellytykset esteettömiin koulu- ja päiväkotitiloihin neuropsykologisesta ja kehityksen, kasvun ja oppimisen näkökulmasta sekä arvioitavan esikoululaisille parasta kasvuympäristöä henkilöstön näkemyksiä sekä kasvatustieteellistä ja kehitys- ja neuropsykologista tutkimusta hyödyntäen. Aloitteessa esitetään myös laadittavan suuntaviivat tulevia rakennuksia varten kasvatustieteellistä sekä neuro- ja kehityspsykologista osaamista sekä laajaan henkilöstölle tehtävään kyselyyn perustuvaa tietoa hyödyntäen, ottaen monipuolisemmin huomioon periaate esteettömien tilojen rakentamisesta.

Kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen roolit tilahankkeiden määrittelyssä

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala seuraa alueiden palvelutilatarpeita ja tekee kaupunkiympäristön toimialalle esitykset toteutettavista koulu- ja päiväkotihankkeista tavoitteellisine laajuuksineen. Tarvittaessa kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala tekevät yhdessä tilaverkkoselvityksen, jossa esitetyt palvelutilatarpeet sovitetaan tilaverkkoon toimitilastrategian ja omistajapoliittisten linjausten mukaisesti. Kun hanke on hyväksytyssä talonrakentamishjelmassa ja kasvatusta- ja koulutuslautakunta on hyväksynyt tarvepäätöksen, kaupunkiympäristön toimiala käynnistää hankesuunnittelun.

Kaupunkiympäristön toimialan edustaja johtaa tilahankkeen suunnittelua ja toteutusta kaupungin hankkeelle asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala asettaa hankkeille pedagogiset tavoitteet sekä suunnitteluohjeistukseensa nojautuen ohjaa hankkeiden toiminnallista suunnittelua.

Hankkeiden projektiryhmään nimetään aina kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustaja, joka huolehtii toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta suunnitelmissa, tarpeen mukaan muita kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoita kuullen. Suunnitteluvaiheessa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustaja järjestää käyttäjäkokouksia, joihin kutsuu mukaan käyttäjän edustajia ja tarvittavia asiantuntijoita.

Kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen keräämä palaute

Joka 2. vuosi tehtävässä kyselyssä kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu kerää käyttäjiltä palautetta tiloista ja tilat-palvelun toiminnasta liittyen tilojen ylläpitoon, kuntoon, olosuhteisiin ja valmistuneiden hankkeiden toteutusprosessiin. Kyselyn tuloksia käsitellään myös yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kerää käyttäjiltä palautetta tilojen käytettävyydestä ja toimivuudesta noin puoli vuotta tilojen valmistumisen jälkeen. Saadun palautteen perusteella kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kehittää suunnitteluohjeitaan ja prosessejaan. Suunnitteluohjeistuksen kehittäminen tehdään yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa ottaen huomioon kaupungin muut, tilahankkeita koskevat ohjeet ja tavoitteet.

Aloitteessa pyydyt selvitykset ja arvioinnit

1. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala seuraa henkilökuntansa Kunta10-tuloksia ja tekee niistä tarvittavat johtopäätökset. Kunta10 kyselyn tuloksiin vaikuttavat monet seikat, eikä koulun tai varhaiskasvatustieteiden koon osalta voida nykyisen henkilöstökyselyihin perustuvan tiedon valossa tehdä suoria johtopäätöksiä. Hyviä ja heikompia tuloksia on niin suurissa kuin pienissäkin kouluissa.
2. Kaupunkiympäristön toimialan teettämässä, joka 2. vuosi tehtävässä kyselyssä rakennusten käyttäjille ei tullut esiin toimipisteiden kokoon liittyvää palautetta.
3. Kaupunkiympäristön toimiala yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa vastaa tilojen fyysisestä esteettömyydestä (näkö-, kuulo- ja liikuntaesteettömyys) kaupungin esteettömyyttä koskevien linjausten ja ohjeiden mukaan. Kehityksen, kasvun ja oppimisen näkökulmasta esteettömyyden edellytysten selvittäminen tapahtuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimesta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ryhtyy selvittämään kasvatustieteellisiä ja neuropsykologisia tutkimuksia, jotta saadaan tutkittua tietoa esteettömien päiväkotijä ja koulutilojen edellytyksistä.

4. Esikoululaisille parhaan kasvuympäristön arvioinnista, käyttäen hyväksi esikoulun opettajien ja hoitajien näkemyksiä sekä kasvatustieteellistä ja kehitys- ja neuropsykologista tutkimusta, vastaa kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Esiopetuksen erilaisia kasvu- ja oppimisympäristöjä on tutkittu tieteellisesti sekä päiväkodin että koulun näkökulmasta. Tutkimukset eivät yksiselitteisesti selitä esiopetukselle parasta oppimisympäristöä. Tällä hetkellä ei ole valmistelussa henkilöstökyselyä esiopetuksen sijainnista päiväkodin tai koulun yhteydessä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kerää tietoa tutkimuksista ja tekee suunnitelman henkilöstön näkemysten selvittämiseen.

Yhteenveto

Suuntaviivojen määrittely tulevia koulu- ja päiväkotirakennuksia varten perustuen kasvatustieteelliseen ja neuropsykologiseen osaamiseen, laajaa kasvatuksen ja koulutuksen henkilöstölle tehtävää kyselyä hyödyntäen tapahtuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoiden toimesta. Kaupunkiympäristön toimiala tekee tiivistä yhteistyötä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa toiminnallisten suunniteluohjeiden sovittamisessa hankkeita koskeviin kaupungin muihin tavoitteisiin ja ohjeisiin, jotka koskevat muun muassa kokonaistaloudellisuutta, elinkaariominaisuuksia, ekologista ja teknistä kestävyyttä, turvallisuutta ja terveellisyttä. Viime vuosina valmistuneiden uusien päiväkotien ja koulujen investointikustannukset vaihtelevat yksikkökoon mukaan seuraavasti:

Vuosina 2018-2023 valmistuneet päiväkodit

- 140 tilapaikkaa (yksi kohde): 5 500 €/brm² ja 66 500 €/tp
- 150-250 tilapaikkaa (16 kohdetta): keskimäärin 4 750 €/brm² ja 50 500 €/tp
- 330-350 tilapaikkaa (kolme kohdetta): keskimäärin 4 500 €/brm² ja 45 000 €/tp

Vuosina 2019-2023 valmistuneet koulut

- 460-550 tilapaikkaa (kolme kohdetta): keskimäärin 4 429 €/brm² ja 44 120 €/tp
- 850-900 tilapaikkaa (kaksi kohdetta): keskimäärin 4 183 €/brm² ja 36 314 €/tp
- 1024-1258 tilapaikkaa (neljä kohdetta): keskimäärin 4 084 €/brm² ja 40 823 €/tp

Toimivalta

14.12.2023

Helsingin kaupungin hallintosäännön 30 luvun 11 §:n mukaan kaupunginhallitus vastaa aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua tai jossa esitetyt toimenpiteet käsittävät useamman toimialan.

Lisäksi jaosto totesi, että jatkossa suunnittelun alkuvaiheesta lähtien on osallistettava nykyistä aikaisemmassa vaiheessa henkilöstöä sen arvioimiseen, onko yksikön koon kasvattaminen esimerkiksi yhdistämällä perusteltua. Jaosto piti tärkeänä, että koulu- ja päiväkotirakennusten koon vaikutusta oppimiseen, kehitykseen, hyvinvointiin ja työssä jaksamiseen selvitetään.

Käsittely

Vastaehdotus:

Jonni Lehtiranta: Lisäys lausuntoehdotukseen:

"Jaosto toteaa, että jatkossa suunnittelun alkuvaiheesta lähtien on osallistettava nykyistä aikaisemmassa vaiheessa henkilöstöä sen arvioimiseen, onko yksikön koon kasvattaminen esimerkiksi yhdistämällä perusteltua. Jaosto pitää tärkeänä, että koulu- ja päiväkotirakennusten koon vaikutusta oppimiseen, kehitykseen, hyvinvointiin ja työssä jaksamiseen selvitetään."

Kannattaja: Otto Meri

Rakennusten ja yleisten alueiden jaosto päätti yksimielisesti hyväksyä Jonni Lehtirannan vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

Vastaehdotus:

Jonni Lehtiranta: Lisäys lausuntoehdotukseen:

"Jatkossa uusien koulusuunnitelmien toiminnallisuus varmistetaan esittelemällä päätöksenteon yhteydessä

(1) analyysi rakennuksen suhteesta ympäristöön (esimerkiksi näkymäsuunnat rakennukseen ja rakennuksesta, alueleikkauksia, otoksia naapurirakennusten materiaaleista ja väreistä) sekä

(2) analyysi ("kotipaikka-/sijoittumiskaaviot) oppilasryhmien kotipaikoista ja sijoittumisesta rakennukseen."

Jonni Lehtirannan vastaehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

Esittelijä

tekninen johtaja
Kari Pudas

Lisätiedot

Päivi Etelämäki, yksikön päällikkö: 09 310 31871
paivi.etelamaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 21.06.2023 Nuorteva Johanna Pedagogisesti perusteltu päiväkodin ja koulun koko

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään selvittävän henkilöstön näkemyksiä liittyen koulujen ja päiväkotien kokoon sekä hyviin ja arjessa toimiviin tiloihin. Lisäksi edellytetään selvittävän edellytykset esteettömiin koulu- ja päiväkotitiloihin neuropsykologisesta ja kehityksen, kasvun ja oppimisen näkökulmasta sekä arvioitavan esikoululaisille parasta kasvuympäristöä henkilöstön näkemyksiä sekä kasvatustieteellistä ja kehitys- ja neuropsykologista tutkimusta hyödyntäen. Aloitteessa esitetään myös laadittavan suuntaviivat tulevia rakennuksia varten kasvatustieteellistä sekä neuro- ja kehityspsykologista osaamista sekä laajaan henkilöstölle tehtävään kyselyyn perustuvaa tietoa hyödyntäen, ottaen monipuolisemmin huomioon periaate esteettömien tilojen rakentamisesta.

Kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen roolit tilahankkeiden määrittelyssä

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala seuraa alueiden palvelutilatarpeita ja tekee kaupunkiympäristön toimialalle esitykset toteutettavista koulu- ja päiväkotihankkeista tavoitteellisine laajuuksineen. Tarvittaessa kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala tekevät yhdessä tilaverkkoselvityksen, jossa esitetyt palvelutilatarpeet sovitaan tilaverkkoon toimitilastrategian ja omistajapoliittisten linjausten mukaisesti. Kun hanke on hyväksytyssä talonrakentamisohjelmassa ja kasvatusta- ja koulutuslautakunta on hyväksynyt tarvepäätöksen, kaupunkiympäristön toimiala käynnistää hankesuunnittelun.

Kaupunkiympäristön toimialan edustaja johtaa tilahankkeen suunnittelua ja toteutusta kaupungin hankkeelle asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala asettaa hankkeille pedagogiset tavoitteet sekä suunnitteluohjeistukseensa nojautuen ohjaa hankkeiden toiminnallista suunnittelua.

Hankkeiden projektiryhmään nimetään aina kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustaja, joka huolehtii toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta suunnitelmissa, tarpeen mukaan muita kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoita kuullen. Suunnitteluvaiheessa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustaja järjestää käyttäjäkokouksia, joihin kutsuu mukaan käyttäjän edustajia ja tarvittavia asiantuntijoita.

Kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen keräämä palaute

Joka 2. vuosi tehtävässä kyselyssä kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu kerää käyttäjiltä palautetta tiloista ja tilat-palvelun toiminnasta liittyen tilojen ylläpitoon, kuntoon, olosuhteisiin ja valmistuneiden hankkeiden toteutusprosessiin. Kyselyn tuloksia käsitellään myös yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kerää käyttäjiltä palautetta tilojen käytettävyydestä ja toimivuudesta noin puoli vuotta tilojen valmistumisen jälkeen. Saadun palautteen perusteella kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kehittää suunnitteluohjeitaan ja prosessejaan. Suunnitteluohjeistuksen kehittäminen tehdään yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa ottaen huomioon kaupungin muut, tilahankkeita koskevat ohjeet ja tavoitteet.

Aloitteessa pyydetty selvitykset ja arvioinnit

1. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala seuraa henkilökuntansa Kunta10-tuloksia ja tekee niistä tarvittavat johtopäätökset. Kunta10 kyselyn tuloksiin vaikuttavat monet seikat, eikä koulun tai varhaiskasvatustieteiden koon osalta voida nykyisen henkilöstökyselyihin perustuvan tiedon valossa tehdä suoria johtopäätöksiä. Hyviä ja heikompiä tuloksia on niin suurissa kuin pienissäkin kouluissa.
2. Kaupunkiympäristön toimialan teettämässä, joka 2. vuosi tehtävässä kyselyssä rakennusten käyttäjille ei tullut esiin toimipisteiden kokoon liittyvää palautetta.
3. Kaupunkiympäristön toimiala yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa vastaa tilojen fyysisestä esteettömyydestä (näkö-, kuulo- ja liikuntaesteettömyys) kaupungin esteettömyyttä koskevien linjausten ja ohjeiden mukaan. Kehityksen, kasvun ja oppimisen näkökulmasta esteettömyyden edellytysten selvittäminen tapahtuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimesta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ryhtyy selvittämään kasvatustieteellisiä ja neuropsykologisia tutkimuksia, jotta saadaan tutkittua tietoa esteettömien päiväkotijä koulutilojen edellytyksistä.

4. Esikoululaisille parhaan kasvuympäristön arvioinnista, käyttäen hyväksi esikoulun opettajien ja hoitajien näkemyksiä sekä kasvatustieteellistä ja kehitys- ja neuropsykologista tutkimusta, vastaa kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Esiopetuksen erilaisia kasvu- ja oppimisympäristöjä on tutkittu tieteellisesti sekä päiväkodin että koulun näkökulmasta. Tutkimukset eivät yksiselitteisesti selitä esiopetukselle parasta oppimisympäristöä. Tällä hetkellä ei ole valmistelussa henkilöstökyselyä esiopetuksen sijainnista päiväkodin tai koulun yhteydessä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kerää tietoa tutkimuksista ja tekee suunnitelman henkilöstön näkemysten selvittämiseen.

Yhteenveto

Suuntaviivojen määrittely tulevia koulu- ja päiväkotirakennuksia varten perustuen kasvatustieteelliseen ja neuropsykologiseen osaamiseen, laajaa kasvatuksen ja koulutuksen henkilöstölle tehtävää kyselyä hyödyntäen tapahtuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoiden toimesta. Kaupunkiympäristön toimiala tekee tiivistä yhteistyötä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa toiminnallisten suunniteluohjeiden sovittamisessa hankkeita koskeviin kaupungin muihin tavoitteisiin ja ohjeisiin, jotka koskevat muun muassa kokonaistaloudellisuutta, elinkaariominaisuuksia, ekologista ja teknistä kestävyyttä, turvallisuutta ja terveellisyttä. Viime vuosina valmistuneiden uusien päiväkotien ja koulujen investointikustannukset vaihtelevat yksikkökoon mukaan seuraavasti:

Vuosina 2018-2023 valmistuneet päiväkodit

- 140 tilapaikkaa (yksi kohde): 5 500 €/brm² ja 66 500 €/tp
- 150-250 tilapaikkaa (16 kohdetta): keskimäärin 4 750 €/brm² ja 50 500 €/tp
- 330-350 tilapaikkaa (kolme kohdetta): keskimäärin 4 500 €/brm² ja 45 000 €/tp

Vuosina 2019-2023 valmistuneet koulut

- 460-550 tilapaikkaa (kolme kohdetta): keskimäärin 4 429 €/brm² ja 44 120 €/tp
- 850-900 tilapaikkaa (kaksi kohdetta): keskimäärin 4 183 €/brm² ja 36 314 €/tp
- 1024-1258 tilapaikkaa (neljä kohdetta): keskimäärin 4 084 €/brm² ja 40 823 €/tp

Toimivalta

Helsingin kaupungin hallintosäännön 30 luvun 11 §:n mukaan kaupunginhallitus vastaa aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua tai jossa esitetyt toimenpiteet käsittävät useamman toimialan.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Johanna Nuorteva ja 24 muuta valtuutettua ovat tehneet 21.6.2023 seuraavan valtuustoaloitteen:

Pedagogisesti perusteltu päiväkodin ja koulun koko

Helsingissä on viime vuosina rakennettu hyvin suuria päiväkoteja ja kouluja. Uusiin päiväkoteihin yhdistetään monesti lähistön pieniä päiväkoteja tai uudelle alueelle rakennetaan yksi iso kahden keskikokoisen sijaan. Tämä tarkoittaa pidempiä etäisyyksiä useammille, mikä monesti pienten kaupunkilaisten kanssa on haastavaa ja lisää autoilun tarvetta. Varhaiskasvatuksen henkilöstö on nostanut esille sen, että yksi syy kuormittumiseen on tilojen haasteellisuus arjessa sekä se, että lapsen ikätason mukainen toiminta on vaikea monissa uusissa päiväkodeissa toteuttaa.

Suuret koulurakennukset ovat usein meluisia ja levottomia eikä pedagogisin perustein järjestettävään opetukseen olevia tiloja ole riittävästi. Selkeät ja äänieristetyt kotiluokat alakoulun opetukseen, luokkatilat aineenopetuksen sekä äänieristettyjä pienryhmätiloja ja tiloja eriyttämiseen nousevat esille opettajien toiveissa, mutta silti uusissa rakennuksissa nämä toiveet eivät ole riittävässä määrin toteutuneet. Yhtenäiskouluissa koetaan usein levottomuutta sekä alakoululaisten häiriökäyttäytymistä enemmän kuin erillisillä ala-asteilla. On tärkeä arvioida, minkälainen koulu tukee parhaalla tavalla lasten kasvua, kehitystä ja oppimista.

Laajassa Kunta10- selvityksessä on havaittu, että nelisarjaisissa peruskouluissa henkilöstön työtyytyväisyys on korkeinta. On tärkeää, että päiväkoti- ja koulurakennukset rakennetaan esteettömiksi. Fyysinen esteettömyys osataan nykyään ottaa jo melko hyvin huomioon, mutta neuropsykologinen esteettömyys edellyttää vielä paljon oppimista ja kehittämistä kaupungilta.

Me valtuutetut esitämme selvittävän:

1. Minkälaisia tuloksia henkilöstön Kunta10 -vastauksissa on suhteutettuna päiväkotien ja koulujen kokoon.

2. Minkä kokoisia päiväkoteja ja kouluja henkilöstö pitää toimivina ja mitä hyviltä ja arjessa toimivilta tiloilta henkilöstö edellyttää.

3. Mitä edellytetään esteettömiltä koulu- ja päiväkotitiloilta neuropsykologisesta ja kehityksen, kasvun ja oppimisen näkökulmasta.

4. Arvioidaan, mikä on esikoululaisille paras kasvuympäristö: päiväkodin vai koulun yhteydessä. Käytetään tässä hyväksi esikoulun opettajien ja hoitajien näkemyksiä sekä kasvatustieteellistä ja kehitys ja neuropsykologista tutkimusta.

Me valtuutetut esitämme, että saadun tiedon perusteella laaditaan kasvatustieteellistä sekä neuro- ja kehityspsykologista osaamista sekä laajaan henkilöstölle tehtävään kyselyyn perustuvaa tietoa hyödyntäen suuntaviivat tulevia rakennuksia varten. Suuntaviivat on tärkeää toimittaa kasvatustyötä tekeväälle henkilöstölle kommentoitavaksi myös luonnosvaiheessa, jotta tulevat rakennukset saadaan mahdollisimman hyvin arkea ja oppimista sekä henkilöstön ja lasten hyvinvointia tukevaksi. Suuntaviivoissa on tärkeä huomioida nykyistä monipuolisemmin periaatte esteettömien tilojen rakentamisesta.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaostoa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 15.11.2023 mennessä.

Esittelijä

tekninen johtaja
Kari Pudas

Lisätiedot

Päivi Etelämäki, yksikön päällikkö: 09 310 31871
paivi.etelamaki(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 21.06.2023 Nuorteva Johanna Pedagogisesti perusteltu päiväkodin ja koulun koko

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

14.12.2023

Asia/4

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto 30.11.2023
§ 118